

Notícies

[A G E N D A 2 1 B C N]

escoles+sostenibles

Notícies de l'Agenda 21 Escolar
Número 7, any 6. Desembre de 2006

per nosaltres aquest
ha estat un any ple
de...

reflexions
intercanvis Il·lusions
compromisos
alegries decisions
complicitats

i per vosaltres?

us desitgem unes bones
festes i bon inici d'any 2007

La Teresa Franquesa, l'Hilda Weissmann, la Mireia Abril, l'Alba Castelltort i tot l'equip de formadors agraïm tots els missatges de felicitació que ens heu fet arribar. Nosaltres també us volem obsequiar amb el següent text. Moltes gràcies i fins l'any vinent!!!

Els arbres de Nadal: tions i avets

Nadal és una festa d'arrels molt antigues. Abans de ser celebrada com la commemoració del naixement de Crist era una festa dedicada al sol. Com sabem bé, en apropar-se l'hivern les nits es fan més llargues i els dies més curts i el solstici d'hivern, entre el 21 i el 22 de desembre, marca el moment de l'any en el que hi ha menys hores de llum solar. Podem imaginar la por dels nostres avantpassats en adonar-se que la llum va desapareixent, cada dia una mica més! Però, afortunadament, passada la data del solstici els dies comencen a allargar-se altre cop. Per això moltes cultures antigues celebraven en aquest moment el triomf del sol damunt la foscor, de la llum sobre les tenebres i, en definitiva, de la vida sobre la mort. Els romans, en concret, celebraven la festa del *Natalis Solis Invictus*, el naixement del sol vencedor. El cristianisme va heretar aquest simbolisme i, al segle IV, va adoptar aquesta data per a commemorar el naixement de Jesús.

La presència dels arbres en la festa de Nadal, ja sigui en forma de tronc tallat, ja sigui com a arbre dret, està íntimament relacionada amb aquest significat de renaixement.

El tió, un dels costums més entranyables de la nostra cultura tradicional nadalenca, és el tronc que crema a la llar de foc. Una soca que, en cremar, dóna béns tan preciosos en temps de nits llargues com l'escalfor i la llum, i que de forma simbòlica ofereix presents a tots els de la casa. Així, un tronc d'arbre esdevé màgicament un ésser fantàstic que s'ha d'alimentar i que viu durant uns dies a la cuina o al menjador de casa, que dóna els seus regals per Nadal i que després es crema. Els regals han anat evolucionant amb el temps: primer eren els dolços, fruita seca i confitada, neules, torrons i llaminadures que es necessitaven per celebrar la festa; avui hi ha tendència a fer que el tió ofreni presents de més envergadura. Sigui com sigui, quan fem cagar el tió pensem en el tresor de llum i d'energia que l'arbre conté!

*Bona casa i bona brasa,
bona brasa i bon tió
i bon Nadal que Déu us do!*

L'Arbre de Nadal també és una tradició ancestral. Des de l'antiguitat molts pobles han considerat els arbres de fulla perenne com símbol de la vida eterna. En espacial, als països nòrdics (Suècia, Noruega, Finlàndia...) on a l'hivern la natura sembla paraitzar-se sota la blanca capa de neu, l'avet és considerat com l'arbre victoriós, ja que resisteix verd i majestuós. L'arbre s'il·lumina i es guarneix, per subratllar encara més el triomf de la vida i la llum damunt la fosca hivernal.

Com obtenir-los?

Tant el tió com l'arbre de Nadal són tradicions amb un profund significat d'apreci per la natura: per això és molt important que no en traïm l'esperit a l'hora d'obtenir-los. De fet, avui no se li acut a ningú anar al bosc a arrabassar un arbre, ja que no n'hi ha cap necessitat.

Pel tió podem fer una excursió a qualsevol poble on es comercialitzi llenya per cremar a la llar de foc i triar una bona soca de roure, d'alzina o de surera, ben cargolada i fantasiosa. Si tenim lloc suficient a casa, podem guardar d'un any per l'altre el "nostre" tió.

Per l'arbre, cal assegurar-nos que no l'hagin arrencat d'un bosc, mirant la denominació d'origen que ens garanteixi que és un exemplar cultivat expressament per ser comercialitzat. A la zona del Montseny i Guillerics hi ha molts cultivadors d'avets que es dediquen a aquest tipus de conreu, així com altres planten arbres per obtenir fusta. Aquest conreu té una gran importància econòmica i cada any es celebra una famosa Fira de l'Avet a Espinelves. Quan l'anem a comprar hem de decidir si volem un avet tallat o bé un arbre amb arrels. Si el comprem viu cal que pensem on el replantarem després de Nadal, tenint en compte que haurà de ser un lloc més fred que Barcelona. També cal que sapiguem que la calefacció i la manca d'un pa d'arrels prou gran fan la supervivència molt difícil. Si el comprem tallat, un cop passades les festes no el tirem a les escombraries! Posem-lo als punts de recollida que estableix Parcs i Jardins i així el nostre avet serà triturat i es convertirà en adob per a la terra.

Una bona opció, si tenim un balcó, terrassa o jardinet, és plantar-hi un arbre piramidal adequat al clima mediterrani, per exemple, un cedre, un xiprer o una tuja: per Nadal el guarnirem especialment, però en podrem gaudir durant tot l'any.

Avet blanc

Avet de Masjoan

De quina espècie és el nostre avet de Nadal?

Els arbres que més s'utilitzen per Nadal són els avets dels gèneres *Abies* i *Picea*, de la família Pinàcies.

L'**avet** autòcton o del país, també dit pivet o avet blanc, és l'*Abies alba*. És esvelt, de capçada cònica i tronc columnar. L'escorça, gris cendrosa, és llisa mentre l'arbre és jove i esdevé més tard clivellada i resinosa. Les branques s'estenen horitzontals i rígides, formant pisos superposats i densament farcits de fulles verd fosc brillant per sobre i guarnides amb dues línies de cera blanquinoses per sota. Cada fulleta és linear i aplanada, amb l'extrem arrodonit, oscat i no punxant. Les fulles apareixen tot al voltant de la tija però es retorcen per rebre el màxim d'il·luminació, de manera que es situen totes en un mateix pla, pentinades en dos rengles oposats al llarg de les branquetes. Les pinyes es disposen erectes sobre les branques superiors de la capçada. En madurar, les bràctees i els pinyons van caient fins que les pinyes es desfan completament i en queda només l'eix, dret i pelat damunt la branca. És un arbre forestal de climes freds, amant d'ombra i humitat, que viu bé als sòls frescos i profunds. Es troba a les muntanyes alpines d'Europa, de Polònia fins a Sicília, però no a les zones boreals. Al nostre país es troba a les obagues de les muntanyes, dels Pirineus fins al Montseny, entre els 1000 i 2000 m d'altitud.

A la zona mediterrània hi ha espècies d'avets emparentades. Una d'elles és el **pinsapo** (*Abies pinsapo*) d'Andalusia, resistent a l'aridesa però de creixement lent. Un híbrid d'avet i pinsapo, que es va descobrir cap a la meitat del segle XX a Espinelves, ha estat batejat com **avet de Masjoan** (*Abies masjoannis*) pel nom de la finca on es va reconèixer. Aquest híbrid és un arbre molt bonic i resistent, que creix amb rapidesa i regularitat, donant branques fortes i densament cobertes de fulles. Aquestes característiques en fan un perfecte arbre de Nadal: per això és el més cultivat a la zona del Montseny dedicada a la producció d'aquests arbres.

Als països nòrdics i centreeuropeus, l'arbre de Nadal per excel·lència, dret, esvelt i amb perfil triangular, és la **píce**a o avet roig (*Picea abies*), anomenat així pel color de la seva escorça esquamosa. Molts trets el distingeixen clarament de l'avet pròpiament dit. En primer lloc, la seva capçada cònica té l'extrem afuat i el ramatge de les branques aprimat i penjant. També les fulles, ben verdes, filiformes, quadrangulars, agudes i punxants, disposades en espiral tot al voltant de la branqueta, són prou característiques. Insistent en la diferència, les pinyes són pèndules i cauen senceres a terra després de disseminar les llavors.

La pícea no arriba a les nostres muntanyes. Tanmateix, és un dels arbres més importants d'Europa, que s'estén des d'Escandinava fins als Càrpats i als Alps. Resisteix molt el fred i a les zones àrtiques forma el límit del bosc. També es planta molt, arreu, ja que a més de comercialitzar-se com a arbre de Nadal, la fusta s'usa per fer mobles i hi ha una varietat de característiques particulars (arbres de ressonància) que es fa servir per a la construcció de violins i violoncel·ls.

Aquest text ha estat escrit per la Teresa Franquesa, novembre 2006.

Secretaria Agenda 21 Escolar

Centre de Recursos Barcelona Sostenible

c. Nil Fabra, 20

Tel: 93 237 47 43, Fax: 93 237 08 94

agenda21escolar@mail.bcn.es

<http://www.bcn.es/agenda21/a21escolar>

Horari secretaria A21E:

De dilluns a dijous de 8.30 a 18 h. Divendres de 8.30 h a 14 h

Horari CRBS i SDEA:

De dilluns a divendres de 9.30 a 14 h i de 16.30 a 20 h